

19.01.23 – 6-Б

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Велика грецька колонізація. Античні міста-держави в Північному Причорномор'ї.

Мета уроку: розкрити причини виникнення античних міст-держав у Північному Причорномор'ї; розглянути відносини між античними містами-державами Північного Причорномор'я та сусідніми народами; охарактеризувати господарське та суспільне життя полісів.

Перегляньте відео: https://youtu.be/nmSpatM_sxo

Опрацюйте опорний конспект:

У VII—VI ст. до н. е. греки проникали в райони Північного Причорномор'я — територію півдня сучасної України.

Першу колонію на землях сучасної України вихідці з Мілету заснували на острові Березань біля Бузького лиману. Згодом були засновані й інші міста, які стали важливими осередками давньогрецької цивілізації в Північному Причорномор'ї: Тіра, Ольвія, Херсонес, Феодосія, Пантікапей.

Ольвію (з грец. — щаслива) вихідці з Мілету заснували в VII ст. до н. е. (647-646 рр. до н. е.) на правому березі Бузького лиману. Жителі міста (їх називали ольвіюполітами) займалися сільським господарством та гончарним і металообробним ремеслами. Основну роль у торгівлі з Ольвією відігравало м. Афіни.

Археологи встановили, що місто було оточене мурами. У центрі гористої частини розташовувався центральний майдан — агора — з громадськими будівлями, гімнасієм (школа для хлопців), театром та іподромом. На теменосі (священному місці) були храми, святилища й жертівники на честь олімпійських богів. Місто мало водогін, лазні. За державним устроєм Ольвія, як і більшість грецьких колоній, була рабовласницькою демократією.

Ольвія (“щаслива”)

У VI ст. до н. е. вихідці з Мілета заснували місто Ольвію (на території сучасного с. Парутине в Миколаївській області)

Знищена
гунами у
70х рр. IV ст.

Жителі Ольвії займались землеробством, скотарством та ремеслами. Ольвійські купці торгували з багатьма племенами, що проживали на території сучасної України.

Ольвія була обнесена високим муром. У центрі міста - площа для народних зборів (агора). Вулиці були вимощені кам'яними плитами. В Ольвії споруджували кам'яні будівлі, школи, крамниці, були водогін та каналізація.

У V ст. до н. е. (422-421 рр. до н. е.) греки — вихідці з Гераклеї Понтійської — заснували **м. Херсонес** («півострів»). Місто розташовувалось на скелястому мисі (околиця сучасного Севастополя), оточеному зручними для кораблів бухтами. Навколо жили ворожі племена таврів і кочових скіфів, тому херсонесити споруджували міцні оборонні стіни з фортечною брамою й вежами. Жителі вирощували виноград, зернові культури, розводили худобу, активно торгували з містами Північного Причорномор'я. Херсонес був демократичною рабовласницькою державою.

Херсонес (півострів)

Засноване місто у 422-421 рр. ст. до н.е.
мешканцями Гераклеї Понтійської
поблизу сучасного Севастополя

Припинив своє існування в XV ст.

Глиняний
посуд з
Херсонесу

*Херсонесити займалися
виноградарством, землеробством
та скотарством. Про це свідчать
знайдені у великій кількості ножі
виноградарів, преси для
вичавлювання соку з винограду, а
також кам'яні жорна для
розмелювання зерна*

Руїни
театру

Місто Тіра було засноване в гирлі річки Тірас (сучасний Дністер) наприкінці VI ст. до н. е. — на початку V ст. до н. е. Жителі міста та околиць займалися землеробством, скотарством. Торгували з грецькими містами. На монетах карбували образи грецьких богів і богинь Деметри, Діоніса, Геракла, Афіні, Аполлона.

Тіра

Назва міста походить від грецької назви Дністра – Тірас. Місце розташування залишків Тіри – околиця сучасного Білгорода-Дністровського лиману Одеської області. Колонія заснована вихідцями з Мілета наприкінці VI ст. – початок V ст. до н. е.

Населення Тіри займалося посередницькою торгівлею, сільським господарством, скотарством, меншою мірою – ремеслами. Тіра мала сільську округу. Тут вирощували зерно, ловили рибу, випасали худобу. Розкопками знайдено залишки житлових кварталів VI-го ст. до н. е. та оборонних споруд кінця IV-го ст. до н. е.

Засноване в VI ст. до н. е. на Керченському півострові м. Пантікапей лежало на березі глибокої зручної бухти, на важливому торговельному шляху, що сполучає Азовське море з Чорним. Пантікапей був розташований на укріпленому пагорбі — акрополі. Правителі Пантікапея поширювали свій вплив на сусідні грецькі міста. У III ст. до н. е. Пантікапей став столицею багатого Боспорського царства (480 р. до н. е. — VI ст.), володіння якого охоплювали все східне узбережжя Криму, Таманський півострів і деякі райони в гирлі річки Дон.

Пізнавально й цікаво

Чорне море мало незвичний для греків характер. Бурхливе, без островів, на яких можна було б зупинитися, вода чорного відтінку. Узбережжя населяли войовничі племена, що ускладнювало висадку переселенців. Тому греки спершу називали це море Понт Аксинський — негостинне море. Однак невдовзі змінили назву на Понт Евксинський — гостинне море. Інше море України — Азовське — в давньогрецьких документах називали Меотидою.

Усі грецькі міста-держави Північного Причорномор'я активно торгували з місцевим населенням — спочатку зі скіфами, а згодом із сарматами. Грецькі товари (вино, оливкову олію, вироби ремісників, тканини, зброю, посуд, прикраси) обмінювали на хліб, продукти тваринництва, рабів.

У I ст. грецькі міста-держави потрапили під владу Риму. Остаточно вони були зруйновані в IV ст. навалюю гунів.

Пантікапей (рибний шлях)

З 2-ї половини VI століття до н.е.
Пантікапей карбував власну монету.
З утворенням близько 480 року до н.е.
Боспорської держави став її
столицею. Розквіт Пантікапея припадає
на V - початок III століття до н.е., коли
він був найбільшим ремісничим і
торговельним центром Північного
Причорномор'я

Монети Пантікапею

Царський курган

Пантікапей був заснований у 1-й половині VI століття до н.е. на західному березі Керченської протоки (на місці сучасної Керчі) переселенцями з Мілета

Руїни Пантікапея

Домашнє завдання:

- Прочитати пар. 29.
- запишіть міста-колонії та їх розташування.

Наприклад:

Ольвія - на правому березі Бузького лиману.

**Завдання надсилайте на освітню платформу Human,
вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com**